

ANNA BROWNELL
JAMESON

BEZGİN BİR
KADININ GÜNLÜĞÜ

ÇEVİRİ: BURCU ŞAHİNLİ

ANNA BROWNELL
JAMESON

BEZGİN BİR
KADININ GÜNLÜĞÜ

Can Klasik

Bezgin Bir Kadının Günlüğü, Anna Brownell Jameson

İngilizce aslından çeviren: Burcu Şahinli

The Diary of an Ennuyée

İlk baskı: London H. Colburn, 1826

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Forgotten Books, 2020

© 2025, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Şubat 2025, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: G. Benu Albayrak

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Meltem Aygün / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Yıldız Mücellit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. A.Ş.

Maltepe Mah., Gümüşsuyu Cad., Dalgıç Çarşısı, No:3/4

Zeytinburnu/İstanbul, Tel: (212) 613 17 33 Fax: (212) 5013117

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-6401-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ANNA BROWNELL
JAMESON
BEZGİN BİR
KADININ GÜNLÜĞÜ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Burcu Şahinli

♥can

ANNA BROWNELL JAMESON, 1794'te Dublin'de doğdu. *Bezgin Bir Kadının Günlüğü*'nü 1820'li yılların ilk yarısında yaptığı bir İtalya seyahati sırasında kaleme aldı. İlerleyen yıllarda yazdığı antik ve modern şiirlerde yer verilen kadınların biyografileri, Shakespeare'in kadın karakterlerinin tahlili, Almanya ve Kanada'ya yaptığı seyahatlerinin günceleri yayımlandı. Bir kadın hakları savunucusu olan Brownell Jameson ayrıca sanat üzerine pek çok kitap ve makale yazarak bir sanat tarihçisi olarak isim yaptı. 1860'ta Londra'da öldü.

BURCU ŞAHİNLİ, 1979'da İstanbul'da doğdu. Galatasaray Üniversitesi'nde sinema, İngiltere'de sanat ve psikanaliz eğitimi aldı, Tomris Uyar'la edebiyat çalışmaları yaptı. İngilizce, Fransızca, çağdaş Yunanca ve Kürtçe bilen Şahinli'nin yayımlanan çevirileri şunlardır: *Kuşlar, Harika Kuşlar* (Hubert Reeves), *Refah Devletinin Krizi* (Pierre Rosanvallon), *Uyanış* (Kate Chopin).

Yayıncının Notu¹

Yazarın ölümünün ardından bulunan bu günlük, bulunduğu haliyle, çıkarılan birkaç isim dışında hiçbir değişiklik yapılmadan basılmıştır. Yayıncı, bir kadının iç dünyasını en doğal, en hakiki haliyle yansıtan bu esere okuyucunun da kendisi kadar ilgi duyacağını ümit etmektedir. Yazarın bir ya da birden çok sayfayı yırtmış olduğu yerler ile metnin akışında kopukluk bulunan bölümler yıldız işaretiyle imlenmiştir. Araya serpiştirilmiş şiirler, yazarın seyahati boyunca tuttuğu bir başka defterden alınmış olup tarih atılmış ise tarihe göre yahut güncede anlatılanlarla doğrudan ilgili oldukları yerlere eklenmiştir.¹

Elinizde bulunan yeni baskıda kimi dilbilgisi düzeltmeleri yapılmış ve daha önce okunamayan yahut anlaşılamayan kimi bölümler metne dahil edilmiştir.

1. Bu not kurgusal olup kitabın anonim olarak yayımlanan ilk baskısında yer almıştır. Yazarın kimliği ortaya çıkınca adeta bir skandal yaratmıştır. *Bezgin Bir Kadının Günlüğü*, kurmaca bir eserdir. Benzer şekilde kitabın içerisinde ve sonunda yer alan "Editör notu" ibareli girdiler de kitabın kurmacasının bir parçasıdır. (Y.N.)

Mahzun, vakur, buruk; kırılğan hayallerle dolu,
Dalıp gider uzaklara; bilmeden nasılını, nedenini;
Bilmez, akılsız Kız, niçin böyle kıpır kıpırdır içi
Bilir yalnız bunaldığını adı gibi;
Ve sanır ki Aşk'tan değil, Efkar'dandır bu hali.¹

1. Edmund Spenser'in "The Faerie Queene" (1590) adlı epik şiirinden. (Ç.N.)

21 Haziran, Calais

Hangi genç kadın Kıta Avrupası'na yolculuk eder de "günlük" tutmaz? Fransa kıyılarına ayak basıp Dessin'in cıvıl cıvıl salonuna oturur oturmaz Bidy Fudge¹ misali "Fransız kalemi ve Fransız mürekkebi" istiyoruz; özenli çizgileri, numaralandırılmış sayfaları, orijinal Bramah asma kilidi ve anahtarıyla deri ciltli günce kılıfından çıkıyor; en çarpıcı, en derin, en özgün gözlemlerimizi, klasik hatıraları, beylik esrimeleri, şairane coşmaları, kısacası üzerine söylenecek sözün asla bitmeyeceği ve Paris'ten Napoli'ye yol alırken herhalde kendiliğinden yürekte uyanması lazım gelen duygu ve coşku meselelerinin hepsini buraya yazacağız, burada saklayacağız.

Boş, yapmacık söz kalabalığı hep!

Evet, öyle... Fakat o halde ne yapacağım bu yeşil ciltli defteri?

Öyle ya, bunu hiç düşünmemiştim.

1. Thomas Moore'un (1779-1852) *The Fudge Family in Paris* (Fudge Ailesi Paris'te) eserinde geçen kadın şiir kahramanı. (Ç.N.)

Evelyn'in güncesinden¹ bu yana yazılmış en iyi günce olan *The Diary of an Invalid*'i² okumayanımız yoktur.

Buyurun, o zaman bu da *Bezgin Bir Kadının Günlüğü*.

Ah, ne tutarsız varlıklarız biz! Tam da böyle bir anda kendimle alay edebilmem ne garip! Olsun, ben yine de yazacağım. Kimileri moda olduğu için günlük tutar (*bense* sırf bu yüzden tutmayabilirim), kimileri *hüzünden* (ama *hüzünlü* de değilim ki, *dertliyim*), kimileri keyif için günlük tutar (*keyif* içinmiş, daha neler!), kimileriye hatırlamak için; bense unutabilmek için yazacağım. Ah bir unutabilsem!

Bugün hayatımda ilk kez İngiltere kıyılarının ufukta yitişini bu toprakları bir daha görmeyeceğimi düşünerek seyrederken ne fazladan bir sızı bulabildim yüreğimde ne de bir teselli. Çok uzun zamandır acıyla özdeşleşmiş mekânları ve eşyaları arkamda bırakıyorum ama acının kendisinden kaçmam mümkün değil: Acı, benliğimin parçası oldu artık. Zihnim bu denli perişan, altüst olmuş haldeyken karşıma böyle bir yolculuk fırsatının çıkmasına sevinip müteşekkir mi olayım, yoksa yıllar önce beyhude bir özlemle iç geçirerek hayalini kurduğum o pek ilginç, muhteşem, yepyeni yerleri eskiden uyandırabilecekleri hazları artık duyamazken ziyaret edeceğime üzüleyim mi, henüz bilemiyorum. Gözüm dünyayı görüyor mu ki? Fakat teslimiyete de razı değilim: Tanışıklığımız çok eskiye dayanmayabilir fakat “her şeyin ilacı” zamanın ne mucizelere kadir olduğunu bilmez miyim? Kim bilir, belki bu kara bulut da gelir geçer. Devamlı hareket, devamlı etkinlik, devamlı yenilik ve kendime hâkim olma zorun-

1. John Evelyn'in kitabı *The Diary of John Evelyn* (1818) kastedilmektedir. (Ç.N.)

2. “Bir Kötürümün Günlüğü”. Henry Matthews'un (1789-1828) 1817-1819 yıllarında sağlık sebebiyle Portekiz, İtalya, İsviçre ve Fransa seyahatlerinde kalemeye aldığı günlükler. (Ç.N.)

luluğu bana iyi gelebilir. Unutamıyorum ama olur ya, birkaç dakikalığına, hatta belki birkaç saatliğine hatırlamamayı başarabilsem... “Kederin *hazzi*”ndan söz etmek ne boş iş: İşkencenin hazzından, romatizmanın hazzından söz edin siz! Kederi gerçekten hissedip de haz duymuş olan var mıdır? *Dayanmak* bile bu kadar zorken...

Bitti! Acısıyla tatlısıyla,
Sevme düşü bitti!
Kucak kucak yağdırdığım sevgi,
Dönmeyecek bana geri.

Ah ne inançtı o, kör etmişti gözümü!
Bir vefa ki sarsılmazdı cefayla;
Hadsiz seven gönlüm bir anda
Kul köle olmuştu aşka.

Şimdi, talihsiz âlicenap misali,
Sırt çevirince servetini döktükleri,
Issız, soğuk ümitsiz,
Büzülüp kalmış kimsesiz sinemde kalbim..

Ne ki yanar hâlâ içimde
Sönmemiş daha sönmeyecek o can ateşi;
Öğretir bana şikâyetsiz çekmeyi
Unutamadığım kederi.

25 Haziran, Rouen

Jeanne d’Arc’a acımıyorum: O kahraman kadın, şöretin öyle ya da böyle ödenmesi gereken bedelini ödedi yalnızca; ha kılıçla ha sopayla, ha darağacında ha savaş meydanında, ha halkın kiniyle ha kalp kırıklığıyla öde-miş, ne fark eder ki? Bedford’lı asilzade yaşadığı çağın

ötesine geçemezdi, *o çağ* yiğitliğin ve şövalyeliğin olduğu kadar batıl inancın da çağıydı: yoksa Agnès Sorel'in sevgilisi Charles ve mahiyetindeki Fransız şövalye ve asilzadeleri, halk kahramanlarının –üstelik bir kadını– zincire vurulup ölüme gönderilişini kıllarını dahi kıpırdatmadan seyredebilir miydi?

Jeanne d'Arc'ın kaderinin İngiliz ordusunun şanına leke sürdüğü çokça söylenmiştir; halbuki bu, asıl Fransızların şövalye ruhuna sürülmüş kapkara bir lekedir.

* * *

27 Haziran, St. Germain

Tahammül edemiyorum buraya, burada bir saat daha geçirirsem öleceğim; bu bunaltıcı akşam, iç bulandıran güneş, çit çıkmayan uçsuz bucaksız topraklar, kımıldatısız orman, düzlüklere sinsisi sızan Seine, eski şatonun boğucu ağırlığı, genel olarak ortamın iç bayıltan durgunluğu bana huzur vereceğine işkence ediyor. Beslenecek kaynak olmayınca kendi kendimin, belleğimin, acıyı körükleyen akla fenalık veren düşüncelerin kurbanı oluyorum. Paris'e koşun atları! *Vite! Vite!*¹

28 Haziran, Paris

Ne demişti şu nüktedan Fransız kadın? *Paris est le lieu du monde où l'on peut le mieux se passer de bonheur.*² Gerçekten öyleyse bana ziyadesiyle uyacak.

1. (Fr.) Çabuk! (Ç.N.)

2. (Fr.) Dünyanın mutlu olmadan da yaşanabilecek tek yeri Paris'tir. (Ç.N.)

Bütün gün kâh yürüyerek kâh arabayla oradan oraya gezdik: Hoşça vakit geçirdim. Bu neşeli, cafcaflı, gürültülü, aylak şehrin beni ne kadar çabuk heyecanlandırabildiğini gördükçe değişkenliğime şaşıyorum. Bir yabancı'nın gözüne çarpan ilk şey, Paris ve Londra caddelerinin farklılığı oluyor. Londra'nın en cıvıl cıvıl, en kalabalık caddelerinde bile insanlar, peş peşe düzgün ve hızlı adımlarla, bir işleri varmış gibi ciddi, ağırbaşlı bir edayla yürürler; *buradaysa*, geçen gün küçük bir kızın dediği gibi, herkes "misafirliğe giden hanımefendi ve beyefendi" edasıyla yürüyor: İyi giyimli, güler yüzlü, kıpır kıpır kadınlar, sırf kendilerini göstermek için sokağa çıkmış gibi kırita kırita etrafta dolaşıyorlar; kötü giyimli, pespaye ve her bakımdan kötü görünümlü erkekler ise miskin miskin pinekleyip duruyor, hayattaki tek amaçları buymuşçasına etrafı seyrediyorlar.

12 Temmuz

*Quel est à Paris le suprême talent? Celui d'amuser; et quel est le suprême bonheur? L'amusement.*¹

O halde *le suprême bonheur*², her akşam saat dokuz ile on arasında bulvarlarda veya Champs-Élysées'de gezip dolaşarak, saat on ile on iki arasında ise Café Tortoni'de sosyalleşerek yaşanabilir.

Bu akşam öyle olağanüstü, öyle halis Fransız sahnelere şahit oldum ki! Öyle komik tiplere rastladık ki kendime, tüm melankolik hallerime ve kültürel farklara gösterdiğim tüm düşünsel hoşgörüyü rağmen elimde olma-

1. (Fr.) Paris'te kabiliyetlerin en âlâsı hangisidir? Eğlendirme kabiliyeti; ya en âlâ mutluluk? Eğlence. (Ç.N.)

2. (Fr.) En büyük mutluluk. (Y.N.)

dan birkaç kez gülümsedim. Bu akşam (pazar akşamı) Champs-Élysées'nin en kalabalık yerlerinden birinde keskin hatlı, sarı yüzü kırış kırış, kabarık etekli, kırık beyaz muslin bir elbise giymiş, omuzlarına pembe bir şal örtmüş, tüylü hasır şapka takmış yaşlı bir kadın oturuyordu. Bir elinde para topladığı küçük bir tepsi, diğer elinde şarkı sözleri, eğilip bükülüp bin bir şekle girerek, tuhaf tuhaf omuz silkerek, yüzünü ekşitip buruşturarak, çatlak çaydanlık sesinin veya "tornada dönen pirinç şamdan"¹ gıcirtısının bile yanında "âlemlerin musikisi" gibi kalacağı bir sesle bir İtalyan şarkısı söylüyor, daha doğrusu çığırıyordu. Biraz ötede tahterevalliyeye binen iki yaşlı beyefendiye rastladık; biri dev gibi iriyarı bir adamdı, en az yüz kilo vardı, diğeriye kır bıyıklı, ufacık tefecik, çelimsiz bir adamdı, başta çocuk olduğunu sandığım, önünde tuttuğu şeyin, yaklaşınca insan azmanı oyun arkadaşının ağırlığını dengelemesi için bağlanmış bir taş olduğunu gördüm. Yanlarından geçip gittik, yarım saat kadar sonra aynı yoldan geri dönerken muhteremleri hâlâ aynı yerde, pek eğitsel oyunlarını heyecanlarından hiçbir şey yitirmemiş halde oynamayı sürdürürken bulduk.

* * *

Devrimden önce kutsal emanet hırsızlığı en yaygın suçlardan biriymiş. Şöyle bir hikâye anlattılar: Adamın biri, kiliseden kutsanmış ekmeklerin saklandığı gümüş bir kutu çalmış, ertesi gün kutsanmış ekmekleri bir zarfın içinde bölgenin papazına iade etmiş, yalnız *zarfı da kutsanmış ekmeklerden biriyle mühürlemiş*.

1. William Shakespeare'in *IV. Henry* oyunundan. (Ç.N.)

Mürebbiyelik yaptığı 1821 yılında Anna Brownell Jameson, bir İtalya seyahati yapar. Bu seyahatinden yola çıkarak kaleme aldığı *Bezgin Bir Kadının Günlüğü* inandırıcılığıyla ve anonim basımının ardından yazarının kimliğinin açığa çıkmasıyla büyük ses getirir.

Bezgin Bir Kadının Günlüğü'nün anlatıcısı, değerlerini şekillendiren George dönemi İngiltere'sinden kırık bir kalple ayrılan isimsiz bir genç kadındır. Deneyimlediği kimi gülünç kimi büyüleyici durumları; kendisine yabancı farklı kültürler, antik ve modern sanat eserleri ve nefes kesen doğa manzaraları karşısındaki izlenimleriyle birlikte şiirlerini de güncesine işler, içini döker. Kıta Avrupası gezisi boyunca yaşamının her ânına işleyen acı ve hüznle başa çıkmaya çabalar-ken, insan ruhunun, zamanın sınırlarını aşan bir portresini çizer.

#dünyaklasikleri #ingilizklasikleri #büyükolculuk #sanat #melankoli #içdünya

Kapak resmi: Karl Gustav Rodde

ISBN 978-975-07-6401-1

